

บทละครเรื่องห้องสิน : จากพงศาวดารจีนสู่บทละครไทย*

Hongsin or Fengshen Yanyi : From Chinese Historical Novel to
Thai Dance Drama.

นวรรตน์ ภัคดีคำ

Nawarat pakdeekham

บทคัดย่อ

วรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินได้รับความนิยมมากในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีการนำวรรณกรรมจีนเรื่องนี้มาดัดแปลงเป็นบทละครเพื่อนำมาใช้ในการแสดงละครพื้นทาง โดยหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในการที่นำวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินมาดัดแปลงเป็นบทละครไทยนั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนหลายประการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการนำมาแต่งเป็นบทละครเพื่อการแสดงละครพื้นทาง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหา และการปรับเปลี่ยนในด้านรูปแบบ การปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหา ทั้งในการคัดเลือกตอนที่นำมาแต่งเป็นบทละคร มีการสรุปย่อเนื้อหาให้กระชับและเหมาะสมกับการแสดง การปรับเปลี่ยนในด้านรูปแบบสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบคำประพันธ์ เนื่องจากวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทย เป็นวรรณกรรมร้อยแก้ว เมื่อนำมาดัดแปลงเป็นบทละครพื้นทาง จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบคำประพันธ์เป็นกลอนบทละคร นอกจากนี้ยังมีการแทรกเพลงหน้าพาทย์และเพลงประกอบต่างๆ เข้ามา เพื่อใช้บรรเลงประกอบการแสดง

คำสำคัญ วรรณคดีไทย วรรณคดีจีน วรรณคดีบทละคร

Abstract

This article investigates and presents the relationship between Thai and Chinese Literature. Hongsin was translated from Chinese literature 'Feng Shen Yan Yi' in early Bangkok period. After that, during the reign of King Rama V, Luang Phatthanaphong Phakdi (Thim Sukkhayang) composed Hongsin to be Drama literature for play named 'Lakhon Phan Thang' (Thai dance drama). Luang Phatthanaphong Phakdi (Thim Sukkhayang) changed the story and form of Hongsin from translated version to a play version.

Keywords Thai Literature Chinese Literature Drama Literature

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากงบประมาณเงินรายได้ประจำปี พ.ศ. 2556 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1. ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“ห้องลิน” เป็นนิยายอิงประวัติศาสตร์ขนาดยาวของจีน ประพันธ์ขึ้นสมัยราชวงศ์หมิง ฉบับภาษาจีนมีชื่อเต็มว่า “เฟิงเสรินเอี้ยนอี่ 《封神演义》” (封神演义, 1997) หรือเรียกอีกชื่อว่า “เฟิงเสรินจ้วน 《封神传》”, ซางโจวเสี่ยกวั้วเฉวียนจ้วน 《商周列国全传》” และในฉบับพิมพ์แกะไม้ใช้ชื่อว่า “เฟิงเสรินบ่ง 《封神榜》” (中国文学大辞典, 1997) ในฉบับภาษาไทยระบุไว้ว่าเรื่องนี้ใช้ชื่อเป็นภาษาจีนสำเนียงฮกเกี้ยนว่า “ฮ้องลินนูนอ่อง” (เลียดก๊ก เล่ม 1, 2506)

วรรณกรรมจีนเรื่องห้องลิน เป็นวรรณกรรมที่สันนิษฐานว่าแปลเป็นภาษาไทยตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย สมัยกรุงรัตนสินทร์ตอนต้น (ศานติ – นวรัตน์ ภัคดีคำ, 2549: 60 – 69; 2550: 68 – 87) วรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินได้รับความนิยมมากและปรากฏอิทธิพลทั้งในด้านศิลปกรรม และอิทธิพลที่มีต่อวรรณกรรมเรื่องอื่นของไทย เช่น ภาพสลักขุมประตู่จีน ที่วัดพระเชตุพนฯ (ศานติ ภัคดีคำ; และ นวรัตน์ สนิมทอง, 2546: 125 – 127) ภาพสลักหินเรื่องห้องลินที่สวนขวาเมืองโบราณ (ศานติ – นวรัตน์ ภัคดีคำ, 2553) บทละครเรื่องอภัยนุราช (กรมศิลปากร, 2529) และเรื่องโกมินทร์กุมาร ซึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลด้านอนุภาคไปจากวรรณกรรมจีนเรื่องห้องลิน เป็นต้น

นอกจากนี้ในเวลาต่อมาหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ได้นำพงศาวดารจีนเรื่องห้องลินมาแต่งเป็นบทละครให้เจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) เล่นละคร เป็นหนังสือ 4 เล่มสมุดไทย ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ และยังไม่เคยมีการตรวจสอบชำระและพิมพ์เผยแพร่แต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบทละครเรื่องห้องลิน ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) มีความน่าสนใจในการนำมาตรวจสอบชำระ และศึกษาวิจัยเปรียบเทียบว่าบทละครเรื่องห้องลินของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) เหมือนหรือแตกต่างจากพงศาวดารจีนเรื่องห้องลิน ที่แปลในสมัยรัชกาลที่ 2 หรือไม่อย่างไร และมีการดัดแปลงไปเป็นบทละครอย่างไร อันจะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจการดัดแปลงพงศาวดารจีนไปเป็นบทละครไทย รวมทั้งทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทย – จีน ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อศึกษาการศึกษาเปรียบเทียบบทละครเรื่องห้องลิน ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) กับพงศาวดารจีนเรื่องห้องลิน ฉบับแปลสมัยรัชกาลที่ 2

3. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาเปรียบเทียบบทละครเรื่องห้องลิน ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ฉบับตัวเขียนในหอสมุดแห่งชาติ กับพงศาวดารจีนเรื่องห้องลินฉบับแปลสมัยรัชกาลที่ 2 ดังนี้

- 3.1 บทละครเรื่องห้องสิน ของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ฉบับตัวเขียน ได้แก่
 1. หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 1 ตู 115 ถ่ายไมโครฟิล์มเมื่อ 4 เม.ย. 2532
 2. หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 3 เล่ม 2 ตู 115 ถ่ายไมโครฟิล์มเมื่อ 4 เม.ย. 2532
 3. หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 4 เล่ม 3 ตู 115 ถ่ายไมโครฟิล์มเมื่อ 4 เม.ย. 2532
 4. หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 5 เล่ม 4 ตู 115 ถ่ายไมโครฟิล์มเมื่อ 4 เม.ย. 2532
- 3.2 ห้องสิน สถาปนาเทวดาจีน. (2549). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

4. ทฤษฎี และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

ทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นทฤษฎีการศึกษาวรรณคดีเปรียบเทียบ โดยเน้นในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีสองชาติที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงวัฒนธรรม

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และหน่วยงานที่จะนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ได้รับการเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ

6. วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

- 6.1 เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาจีน รวมทั้งเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 6.2 เก็บข้อมูลจากการสำรวจเอกสารในหอสมุดแห่งชาติ พระนคร
- 6.3 วิเคราะห์ข้อมูล
- 6.4 เรียบเรียงผลการวิจัยโดยใช้วิธีการเรียงเรียงแบบพรรณนา

7. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของงานวิจัยที่จะได้รับ

- 7.1 เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทย – จีน
- 7.2 สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนรายวิชา ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณคดีจีน
- 7.3 ได้เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีไทย – จีน
- 7.4 สามารถสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศไทย – สาธารณรัฐประชาชนจีน

8. สรุปผลการวิจัย

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมจีนเรื่องห้องลิน ฉบับแปลภาษาไทยและบทละครเรื่องห้องลิน ผลงานของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) พบว่าวรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินและบทละครเรื่องห้องลินมีความสัมพันธ์กันโดยตรง กล่าวคือ บทละครเรื่องห้องลิน ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) น่าจะดัดแปลงมาจากวรรณกรรมเรื่องห้องลิน ฉบับแปลภาษาไทย ดังสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

อภิปรายผล

วรรณกรรมจีนเรื่องห้องลิน เป็นวรรณกรรมนิยายอิงประวัติศาสตร์ของจีน ที่มีการแปลเป็นภาษาไทย ตั้งแต่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น สันนิษฐานว่าน่าจะแปลในราวรัชกาลที่ 2 (ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. 2543) เมื่อมีการแปลวรรณกรรมเรื่องห้องลินแล้ว วรรณกรรมเรื่องนี้ได้รับความนิยมในสังคมไทยสมัยนั้นอย่างมาก เพราะนอกจากความนิยมวรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินฉบับแปลเป็นภาษาไทยโดยตรงแล้ว วรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินยังส่งอิทธิพลต่อการประพันธ์ของไทยด้วย โดยเฉพาะในด้านของโครงเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ด้วยเหตุนี้อิทธิพลของวรรณกรรมจีนเรื่องห้องลิน ในด้านโครงเรื่องจึงมีทั้งที่รับโครงเรื่องใหญ่และรับอิทธิพลของอนุภาคหรือโครงเรื่องย่อยจากวรรณกรรมจีน

ความนิยมเรื่องห้องลินยังสามารถเห็นได้จากการอ้างอิงไว้ในวรรณกรรมไทย เช่น เรื่องขุนช้าง-ขุนแผน (กรมศิลปากร. 2510) การกล่าวถึงตัวละครจากวรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินจนสามารถกล่าวอ้างอิงถึงชื่อเรื่องหรือชื่อตัวละครในเรื่องห้องลินไว้ในวรรณกรรมไทยได้ แสดงว่าเรื่องดังกล่าวต้องเป็นที่รู้จักแพร่หลายอยู่ในสังคมไทยในเวลานั้นแล้วนั่นเอง

รวมทั้งยังมีการนำเรื่องห้องลินมาดัดแปลงเป็นบทละครพันทาง และนำมาใช้เป็นเนื้อร้องหรือบทขับร้องสำหรับเพลงไทยเดิมสำเนียงจีนด้วย ทั้งนี้การเลือกที่จะตัดตอนเรื่องห้องลินมาใช้ประพันธ์บทขับร้องนั้น น่าจะได้มีการพิจารณาถึงท่วงทำนองของเพลงและเรื่องราวในตอนที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินได้ส่งอิทธิพลต่อการประพันธ์ของไทยหลายรูปแบบ ทั้งอิทธิพลในด้านโครงเรื่อง การอ้างอิงในวรรณคดีไทย การดัดแปลงเป็นบทละครพันทาง และนำมาใช้เป็นเนื้อร้องเพลงไทยเดิม (เต็มสิริ บุญยสิงห์. 2548)

ด้วยเหตุที่วรรณกรรมจีนเรื่องห้องลินได้รับความนิยมมากในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีการนำวรรณกรรมจีนเรื่องนี้มาดัดแปลงเป็นบทละครเพื่อนำมาใช้ในการแสดงละครพันทางของเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรง (เพ็ง เพ็ญกุล) ประพันธ์โดยหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ในการที่นำวรรณกรรมจีน

เรื่องห้องสินมาดัดแปลงเป็นบทละครไทยนั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนหลายประการ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการนำมาแต่งเป็นบทละครเพื่อการแสดงละครพื้นทาง ได้แก่การปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหา และการปรับเปลี่ยนในด้านรูปแบบ

เมื่อมีการนำวรรณกรรมจีนฉบับแปลภาษาไทยเรื่องห้องสิน มาดัดแปลงเป็นวรรณกรรมประเภทบทละคร เพื่อใช้ในการแสดงละครประเภทต่างๆ เช่น ละครพื้นทาง ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่เนื่องจากวรรณกรรมจีนเหล่านี้เป็นวรรณกรรมที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการอ่านเป็นหลัก เมื่อนำมาดัดแปลงเป็นบทละครจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวรรณกรรมเหล่านี้ให้เหมาะสมกับการนำมาแสดงละครด้วย

โดยเฉพาะในการนำเรื่องราวจากวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทย มาแสดงเป็นบทละครไทยนั้นมีชนบในการแสดงหลายประการที่เป็นลักษณะเฉพาะ ในเนื้อหาบทนี้จึงเป็นผลการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินกับบทละครเรื่องห้องสิน ของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์)

จากการศึกษาพบว่า ลักษณะการปรับเปลี่ยนวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทยเพื่อให้เหมาะสมกับการนำมาแสดงเป็นบทละครไทยนั้น มีลักษณะสำคัญอันสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1 การปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหา

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทย กับบทละครที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมจีนพบว่า การปรับเปลี่ยนวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินมาเป็นบทละครที่สำคัญประการหนึ่งคือ การปรับเปลี่ยนในด้านเนื้อหา กล่าวคือ ในการนำวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทยมาประพันธ์ได้มีการดัดแปลงด้านเนื้อหาให้สอดคล้องกับการแสดง การดัดแปลงด้านเนื้อหาที่สำคัญของวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินที่นำมาประพันธ์เป็นบทละครสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1.1 การเลือกตอนสำคัญมาแต่งเป็นบทละครเพื่อการแสดง

เนื่องจากวรรณกรรมจีนฉบับแปลภาษาไทยหลายเรื่องมีความยาวมาก ไม่สามารถนำมาแสดงตั้งแต่ต้นจนจบได้ ดังนั้นในการนำวรรณกรรมจีนฉบับแปลภาษาไทยเหล่านี้มาประพันธ์ขึ้นเป็นบทละครไทยไม่ว่าจะเป็นบทละครพื้นทาง จึงต้องมีการคัดเลือกเอาเฉพาะตอนสำคัญหรือตอนที่มีความสนุกสนานมาแต่ง เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงละคร

สำหรับบทละครเรื่องห้องสินนั้น หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ได้เลือกเฉพาะตอนสำคัญมาแสดงเท่านั้น โดยตัดเนื้อหาบางส่วนออกไปเพื่อความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการแสดง เนื้อเรื่องวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินที่หลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) นำมาแต่งเป็นบทละครสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ตอนคือ

1.1.1 ตอนเริ่มเรื่อง ตั้งแต่พระเจ้าติวฮ่องเสด็จไปยังศาลนางหนึ่งวาสิ จนถึงเทวดามาช่วยอินเฮา อินทองบุตรพระเจ้าติวฮ่อง (ตรงกับบทละครเรื่องห้องสินสมุทรไทยเล่มที่ 1 – 2) ตั้งแต่

● มาจะกล่าววทไป	ถึงพระเจ้าติวฮ่องเรื่องศรี
ครอบครองเมืองจิวโกธานี	เป็นที่พาสูกสำราญ
- (กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 1 ตู 115)

จนจบความในบทละครเรื่องห้องสิน สมุทรไทย เล่ม 2 ตอนเทพดาพาอินของอินเหาบุตรพระเจ้าติวฮ่อง หนีไปว่า

● เชิด หอแห่ ครั้นถึงนิเวศน์กรุงศรี	เห็นผู้คนยังมีพลุกพล่าน
วุ่นวายชิงพระกุมาร	พวกทหารซูลมุนวุ่นวาย
คิดพลางทางแสดงเพลงเดช	โอมโองการอ่านเวทตั้งใจหมาย
เป็นลมจัดพัดหมุนผู้นทราย	คนวุ่นวายแลหวัมิดมัวมน

● รั้ว บัดนั้น	เทเวศหะคว้างกลางเวหน
ถึงขลานั้นกำบังตน	อุ้มกุมารองคละคนเหาะไป

ฯ เชิด หอแห่ ฯ

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 2 ตู 115)

1.1.2 ตอนพระเจ้าติวฮ่องให้เตงจิวก้งยกทัพไปปราบจิวบุ๋นฮ่อง จนถึงโทเฮงสุนหนีไป (ตรงกับบทละครเรื่องห้องสิน สมุทรไทยเล่มที่ 3) ดังความในบทละครเรื่องห้องสิน เล่ม 3 ว่า

● ข้า มาจะกล่าววทไป	ถึงพระเจ้าติวฮ่องนาถา
สถิตเหนืออาศน์แก้วแววฟ้า	ในมหาเศวตฉัตรชัชวาล
ตั้งแต่บุ๋นโทสือสิ้นชีวี	ภูมิตัดผองสงสาร
ทั้งแค้นเหล่าศัตรูหมู่พาล	มาก่อการเป็นมหาจุลาจล
จำจะแต่งทหารชาญคักดา	ยกโยธาไปตีให้บีบั้น
จึงสมจิตที่มั่นคิดทรชน	ได้ห่างพันศัตรูหมู่พาลา ?

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 3 ตู 115)

ไปจนถึงโทเฮงสุนหนี่เกียงจูแหยได้สำเร็จ ในทำียบทละครเรื่องห้องลิน สมุดไทยเล่ม 3 ที่ว่า

๑ ดำตันดินหนี่มิได้ยั้ง	เอียวเจียนทิ้งกระบี่นั่งถอนใจใหญ่
เดินงนงปกปลกเปลี่ยด้วยเสียใจ	ตรงมาตักใหญ่มิได้ช้า?

ฯ หอแห ฯ

จึงแกลงแจ้งความตามกระแส	กับท่านเกียงจูแหยมีสง่า
ว่าอายเตี้ยม่อต่อไม่มรณา	พอจะฆ่าลุดปลิ้นดำดินไป ?

บัดนั้น	เกียงจูแหยได้ฟังถอนใจใหญ่
สติตันอันอิงดลิ่งไป	จิตใจไม่เป็นสมประดี ?

แล้วกลับคิดคัดคั้นแน่นอก	ให้วิตกเคืองชัตบัดลี
คงจะเอาช้ยชนะกะโพรี	คิดแล้วจรลีเข้าข้างใน

ฯ เสมอ ฯ

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องลิน เลขที่ 2 เล่ม 3 ตู 115)

1.1.3 ตอนพระเจ้าติวอ่องออกรบกับเกียงจูแหย จนพระเจ้าบูอ่องเสด็จเจ้าเมืองจิวกั (ตรงกับบทละครเรื่องห้องลินสมุดไทยเล่มที่ 4) ดังความในบทละครเรื่องห้องลินว่า

๑ เมื่อนั้น	องค์พระเจ้าติวอ่องไม่พ่องใส
สถิตแทนสุวรรณอันอำไพ	ที่ในพระโรงรัตนา
พร้อมเหล่าข้าบาทราชการ	ทั้งทหารเคยศึกที่ปรึกษา
ธิบดินทร์ผินผันพักตรา	เห็นทหารเข้ามาบังคมคัล

๑ จึงดำหรัสตรัสถามถึงการศึก	ปัจฉิกเข้ามาในไอศวรรย์
พวกข้าเฝ้าเหล่าทหารสิ้นทั้งนั้น	คิดตริกตรองกันฉั้นไค

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องลิน เลขที่ 2 เล่ม 4 ตู 115)

ดำเนินความไปจนจบในตอนพระเจ้าบวชอ่องเสด็จเข้าเมืองจิวโก่ ดังความในบทละครเรื่องห้องสิน เล่ม 4 ว่า

เมื่อนั้น	องค์พระเจ้าบวชอ่องเป็นใหญ่
จึงชวนเกียงจูแหยมผู้รวมใจ	กับขุนนางนายไพร่บรรดามา
จะไปชมปราสาทมาศราชฐาน	พร้อมข้าราชการถ้วนหน้า
ชั้นที่นำเสด็จยาดรา	ลีลาขึ้นไปลกไต้พลัน ?
ลวนแล้วด้วยแก้วแกมกาญจน์	งามดั่งพิมานเมืองสวรรค์
พระพายช่วยรวยรินกลิ่นอำพัน	ทรงธรรม์เริ่งรื่นชื่นพระทัย ?
◎ ชมพลางทางเสด็จคลาคลาศ	ลินลาศจากที่นั่งลกไต้
ถ้วนเสด็จลีลาคลาไคล	กลับไปกงกงเต็มด้วยฉับพลัน ?

เสมอ ๑||๐๖

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 4 ตู 115)

1.2 การปรับย่อเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับการแสดง

นอกจากการตัดตอน หรือ เลือกเหตุการณ์สำคัญของวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทยมาประพันธ์เป็นบทละครแล้ว ผู้ประพันธ์ยังได้สรุปย่อเรื่องราวและตัดเนื้อหาบางส่วนที่ไม่สามารถนำมาแสดงละครออกไป เนื่องจากเนื้อหาบางตอนไม่สามารถนำมาแสดงได้ เช่น ตอนต้นเรื่องตามฉบับแปลซึ่งเป็นการกล่าวถึงต้นวงศ์ของพระเจ้าติวอ่อง แต่ในฉบับที่เป็นบทละครได้ตัดออก หรือในตอนพระเจ้าติวอ่องเสด็จไปที่ศาลหนึ่งเวลานั้น ในวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปล กล่าวว่า

...ครั้นอยู่ ณ เดือนสามพระเจ้าติวอ่องออกขุนนางเฝ้าพร้อม เชียงหยงขุนนางผู้เฒ่าจึงทูลพระเจ้าติวอ่องว่า เป็นอย่างธรรมเนียมกษัตริย์ได้ครองเมืองจิวโก่สืบมา ถ้าถึงวันเดือนสามขึ้นสิบห้าค่ำเป็นวันเกิดแห่งเทพหนึ่งวาสิ กษัตริย์แต่ก่อนเคยเสด็จไปค้ำบทุกองค์ ขอเชิญเสด็จไปค้ำบหนึ่งวาสิตามธรรมเนียม พระเจ้าติวอ่องจึงว่า เทพธิดาหนึ่งวาสิมีคุณประการใด ท่านจะให้เราไปค้ำบ เชียงห

ยงจึงทูลว่า แต่ก่อนครั้นเมื่อจงกงสีสองพี่น้องรบกัน จงกงสีพ่ายแพ้ จงกงสีแค้นใจ เอาศิระษะกระทบ ภูเขาภูเขาที่ทำลาย จงกงสีโตขึ้นไปด้วยกำลัง แลศิระษะจงกงสีกระทิงฟ้า ฟ้าก็พังไป จงกงสีตักยงแผ่นดิน แผ่นดินก็ถล่มไป พระอาทิตย์กับพระจันทร์มีอาจจะเดินส่องฟ้าได้ ก็มีดไปทั่วแผ่นดิน หนึ่งวาสีเห็นดังนั้น จึงเอาศิลาเหลือง ศิลาแดง ศิลาเขียว ศิลาขาว ศิลาดำมาเคี้ยวให้ละลายแล้ว หนึ่งวาสีจึงเอาไปปิดยา ฟ้าและดินซึ่งทำลายทะลุถล่มไปให้ปรกติ พระอาทิตย์พระจันทร์ก็ส่องสว่างไปดั่งเก่า แต่นั้นมาคนทั้ง ปวงก็นับถือหนึ่งวาสีว่ามีคุณยิ่งนัก จึงปลูกเป็นศาลสามหลังจำหลักรูปหนึ่งวาสีไว้ เป็นที่ค้ำบับสืบมา ตราบเท่าทุกวันนี้

พระเจ้าดิวงองค์ได้ฟังดังนั้นก็เห็นชอบด้วย ครั้นรุ่งขึ้น ณ วันเดือนสามขึ้นสิบห้าค่ำ พระเจ้า ดิวงองค์เสด็จทรงรถพร้อมด้วยข้าทวาร ขุนนางทั้งปวงออกไป ณ ศาลเจ้าหนึ่งวาสี... (สี่วังหลิน. 2549: 5 – 6)

ส่วนในบทละครเรื่องห้องสิน ของหลวงพัฒน์พงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) ได้ปรับเปลี่ยนเนื้อความลงเหลือเพียง ความในบทละครว่า

● มาจะกล่าวบทไป	ถึงพระเจ้าดิวงองค์เรื่องศรี
ครอบครองเมืองจ้าวโกธธานี	เป็นที่ผาสูกสำราญ
● ร้าย ครั้นถึงสิ้นเดือนยี่เป็นปีใหม่	จำจะไปไหว้เจ้าที่เขาศาล
เพราะด้วยเป็นเหตุเภทการ	ตามเพศบ้านเพศเมืองเนื่องมา
จึงตรัสสั่งตัวนายฝ่ายทหาร	แลเจ้าพนักงานทั่วหน้า
จงตระเตรียมพหลโยธา	จะไปไหว้เทวาเป็นการปี

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 1 ตู๋ 115)

1.3 การเพิ่มบทแสดงอารมณ์

วรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินฉบับแปลภาษาไทยมีลักษณะเป็นวรรณกรรมร้อยแก้ว และมีลักษณะ เป็นการเล่าเรื่องคล้ายนิทาน ดังนั้นเมื่อนำมาดัดแปลงเป็นบทละครเรื่องห้องสินเพื่อใช้ประกอบการแสดงละคร ผู้

ประพันธ์บทละครจึงได้มีการเพิ่มบทแสดงอารมณ์ของตัวละครเพิ่มเข้าไป เพื่อให้เหมาะสมกับการแสดงละครที่ต้องแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ที่แสดงผ่านท่าทางและบทละคร ได้แก่ บททะเลาะวิวาทหึงหวง บทยั่วยุ บทโกรธแค้น บทดูหมิ่นเหยียดหยาม บทคร่ำครวญ บทบรรยายและบทพรรณนาต่างๆ บทชมโฉม บทชมทัพ บทชมสถานที่

2. การปรับเปลี่ยนในด้านรูปแบบ

2.1 การปรับเปลี่ยนรูปคำประพันธ์

วรรณกรรมจีนเรื่องห้องสิน ฉบับแปลภาษาไทย เป็นวรรณกรรมร้อยแก้ว ไม่มีแทรกบทร้อยกรอง ด้วยเหตุนี้เมื่อนำมาดัดแปลงเป็นบทละครพันทาง จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบคำประพันธ์จากร้อยแก้วไปเป็นกลอนบทละคร (ตำราราชานุกาพย์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. 2546) ด้วยเหตุนี้บทละครเรื่องห้องสินของหลวงพัฒนพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) จึงมีรูปแบบคำประพันธ์เช่นเดียวกับบทละครคือ ประพันธ์ด้วยกลอนบทละคร

2.2 การเพิ่มเพลงที่ใช้ในการแสดงละคร

นอกจากบทละครเรื่องห้องสินจะนำกลอนบทละครมาใช้เป็นรูปแบบคำประพันธ์ดังกล่าวมาแล้ว บทละครเรื่องห้องสินยังระบุชื่อเพลงหน้าพาทย์ และเพลงที่ใช้ประกอบในการแสดงละครเรื่องห้องสินไว้ด้วย เพลงหน้าพาทย์และเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงละครเรื่องห้องสิน มีความแตกต่างจากเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงละครพันทางที่ได้รับอิทธิพลจากวรรณกรรมชาติอื่นๆ คือ เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงละครพันทางที่ได้รับอิทธิพลวรรณกรรมจีน เช่น บทละครเรื่องห้องสินมักมีการนำเพลงสำเนียงจีนมาใช้ประกอบในการแสดง เช่น

เพลงจินทอแห หรือ **เพลงจินฮ้อแห** เป็นเพลงสองชั้น นิยมบรรเลงด้วยเครื่องสำหรับพระมหากษัตริย์เสด็จออกขุนนาง ลีลาทำนองเพลงคึกคักสนุกสนาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2549) เช่นที่ปรากฏตัวอย่างการใช้ในบทละครเรื่องห้องสินว่า

๑ หอแห ครั้นมาถึงซึ่งเมืองก็จิวเข้า สั่งเหล่าไพร่พลพหลหาญ
ให้ตั้งค่ายที่ท่าหน้ากระดาน อลหม่านฮึกโห่เสียงโยยี้

(กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห้องสิน เลขที่ 2 เล่ม 4 ตู๋ 115)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า นอกจากบทละครเรื่องห้องสินของหลวงพัฒนาพงศ์ภักดี (ทิม สุขยางค์) จะได้นำเรื่องราวจากวรรณกรรมจีนเรื่องห้องสินมาแต่งเป็นบทละครเพื่อสำรับนำมาแสดงละครพื้นทางแล้ว ยังได้มีการแทรกเพลงหน้าพาทย์เพื่อใช้ในการบรรเลงดนตรีไทยประกอบการแสดงละครอีกด้วย นอกจากนี้เนื่องจากบทละครเรื่องนี้ที่มีที่มาจากวรรณกรรมจีน จึงมีการนำเพลงสำเนียงจีนมาประกอบเพื่อให้เข้ากับเรื่องที่น่ามาแสดง อันแสดงถึงความสามารถของผู้แต่งที่สามารถนำวรรณกรรมจีนมาดัดแปลงเป็นบทละครของไทยได้อย่างผสมผสานอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรมีการนำบทละครซึ่งมีที่มาจากวรรณกรรมจีนเรื่องอื่นๆ มาศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งน่าจะช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมจีน และวรรณกรรมไทยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

เอกสารตัวเขียน

หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห่องลิน เลขที่ 2 เล่ม 1 ตู 115

หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห่องลิน เลขที่ 3 เล่ม 2 ตู 115

หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห่องลิน เลขที่ 4 เล่ม 3 ตู 115

หมู่ กลอนบทละคร ชื่อ เรื่อง ห่องลิน เลขที่ 5 เล่ม 4 ตู 115

เอกสารฉบับพิมพ์

กรมศิลปากร. (2510). **เสภาเรื่องขุนช้าง ขุนแผน ภาคปลาย**. พระนคร: คลังวิทยา.

_____. (2529). รวมนิทาน สุภาษิต และบทเห่กล่อม ของสุนทรภู่. กรุงเทพฯ: กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมฯ.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2543). **ตำนานหนังสือสามก๊ก**. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.

_____. (2546). **ละครพ็อนรำ**. กรุงเทพฯ: มติชน.

เต็มสิริ บุญยสิงห์. (2548). **การละครและนาฏศิลป์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). **สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเถา**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

เลียดก๊ก เล่ม 1. (2506). พระนคร: คุรุสภา.

ศานติ – นวรัตน์ ภัคดีคำ. (2549, มกราคม – มีนาคม). พงศาวดารจีนฉบับภาษาไทย แปลมา ไท. **วารสารเมืองโบราณ**. 32(1): 60 – 69.

_____. (2550, มกราคม – มีนาคม). จิตรกรรมเรื่องห่องลินในแก๊งนุกิจราชบริหาร. **วารสารเมืองโบราณ**. 33(1): 68 - 87.

_____. (2553). **ภาพสลักศิลาเล่าเรื่องวรรณกรรมจีนใน “สวนขวา” เมืองโบราณ**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

ศานติ ภัคดีคำ; และ นวรัตน์ สนิมทอง. (2546, ตุลาคม – ธันวาคม). ภาพสลักหินเรื่องห่องลิน ในซุ้มประตูจีน วัดพระเชตุพนฯ. **วารสารเมืองโบราณ**. 29(4): 125 – 127.

สีว์จิ่งหลิน. (2549). **ห่องลิน สถาปนาเทวดาจีน**. กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์บุ๊คส์.

中国文学大辞典. (1997). 上海辞书出版社, 第一版, 中国.

中国大百科全书: 中国文学. 中国大百科全书出版社, 第一版.

封神演义. (1997). 人民文学出版社, 北京.